

Hjem > Landdistriktsmidler > 2013 > Optimale kvægstalde > Forlæng sengebåsene og fyld tanken

Forlæng sengebåsene og fyld tanken

Fjern muren, flyt gardinet og giv køerne plads til at rejse og lægge sig. Det giver mere mælk i tanken, og i tilgift sundere ben og klove. Amerikanerne er godt i gang.

De gør sengene langs ydervæggene længere - fra 2,4 til 3,0 meter. Madrasserne udskiftes med sand og så ligger de dér på stribe - køerne altså, i skønneste drøvtyggerstil, og ydelsen stiger...

Her fortæller vi om forlængelse af eksisterende sengebåse.

- [Plads til at rejse sig](#)
- [Eksempel 1 - Forlæng senge i enkeltrækker ved ydermur med ny sokkel](#)
- [Eksempel 2 - Forlæng senge i enkeltrækker ved ydermur uden ny sokkel](#)
- [Eksempel 3 - Forbedre senge i dobbeltrækker - et kompromis](#)
- [Eksempel 4 - Forlæng senge i fritliggende enkeltrækker](#)
- [Hvor meget mere mælk?](#)

Plads til at rejse sig

Køer har et stort behov for at ligge ned og denne adfærd prioriterer de højt (Munksgaard & Søndergaard, 2006). Fuldt udvoksede Holstein køer er 2,40 meter lange og har brug for ca. 3 meter til at lægge og rejse sig (stor race).

For korte senge er hovedårsagen til, at køer har vanskeligt ved at rejse sig (Cermak, 1987).

En række undersøgelser tyder på, at mindre end 10 timers liggetid per døgn kan have negative konsekvenser i form af adfærdsmæssige og fysiologiske stressreaktioner (Munksgaard, 2013).

Køerne skal have god plads, så de let kan komme op og ned i sengebåsene, og derved opnå så lang hviletid som muligt. Når de også skal nå at æde, malke etc.

Eksempel 1 - Forlæng senge i enkeltrækker ved ydermur med ny sokkel

Ydervæggen består typisk af en sokkel/mur, der er 0,2-1,0 meter høj. Herover er der et gardin og et net/rør som beskytter gardinet imod køerne (figur 1 og 2).

Figur 1 En seng på 2,40 meter passer til en liggende ko, men der er ikke let for den at komme hverken ned eller op igen.

Figur 2 Her er ingen plads til at stikke hovedet frem, når koen skal rejse sig. Heldigvis kan hun stikke hovedet til siden

I USA har de forlænget sengene ved at flytte gardinet længere ud. De starter med at fjerne det eksisterende gardin og evt. net eller rør, som beskytter gardinet. Frontrør og anden inventar, som forhindrer køerne i at stikke hovedet lige frem, når de skal rejse sig, skal også væk.

De støber en ny sokkel/mur uden for den eksisterende. For at sengene kan blive 3 meter lange, skal den nye sokkel/mur være 0,5-1,0 meter længere ude end den gamle (figur 3).

De monterer en ny stolpe ud for hver spærben. Stolperne fastgøres for neden på den nye sokkel og foroven på udhænget. Stalden har herefter ikke noget udhæng. Et nyt gardin monteres nu på de nye stolper, oven på den nye sokkel (figur 4).

Den eksisterende sokkel/mur skal tilpasses i højden og afrundes, så den maks. er 10 cm over lejet. Herved får koen plads til, at lave sit "nik" når hun skal rejse sig.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development'

Til sidst skal der laves en pæn afslutning i gavlene f.eks. som her med en klar plade (figur 5).

Figur 3 De sætter en ny sokkel uden for den gamle, dermed bliver der plads til køernes rejse-sig bevægelse.

Figur 4 De nye stolper monteres på den nye sokkel og udhængets yderste kant. Det nye gardin monteres på den nye sokkel og de nye stolper.

Figur 5 Når stalden bliver 0,5-1,0 meter bredere i begge sider, forandres gavlenes udseende lidt. Her er der sat en klar plade på i begge sider.

Eksempel 2- Forlæng senge i enkeltrækker ved ydermur uden ny sokkel

Som i eksempel 1 forlænger de sengene ved, at fjerne alt det, som spærrer for, at køerne kan få plads til at lave "nikket" lige frem (f.eks. eksisterende gardin, evt. gardinbeskyttelse, frontrør og inventar) (figur 6-7).

Figur 6 Stålwirerne på gardinets inderside sætter en præcis grænse for, hvor lange sengebåsene er.

Figur 7 Før forlængelse af sengebåsene, sluttede sengene ved betonkanten lige ved køens mule. (Dette foto er taget efter forlængelsen).

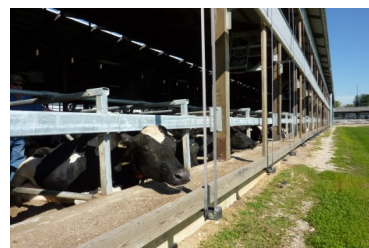
De forlænger sengene, ved at gøre bygningen bredere med et repos i træ (se figur 8).

De monterer vinkeljern på soklen, og opbygger en trækonstruktion på den vandrette vinkel. For enden af vinkeljernet fastgøres de nye gardiner (figur 8). Gardinerne fastgøres under udhænget foroven.

Med den eksisterende sokkel/mur som ny brystbom, er det ikke nødvendigt med gardinbeskyttelse, da køerne ikke længere kan nå gardinerne (figur 9).

Figur 8 De fastgør vinkeljern på soklen, så stalden bliver bredere med udbygning af en repos i træ. For enden af vinkeljernene fastgøres gardin-styret.

Figur 9 Nu er der plads til, at køerne kan stikke hovederne lige frem. Den eksisterende sokkel er lidt for høj, den må maksimum være 10 cm over lejet. Men da staldens bærende stolper er monteret på den, må den her forblive uændret.

Eksempel 3 - Forbedre senge i dobbeltrækker - et kompromis

Doppeltrækkerne er vanskelige at forlænge, uden at det går ud over bredden på gangarealerne, og de må oftest ikke blive smallere. Det bedste vi kan gøre her, er at fjerne/flytte alt inventar, som sidder i vejen. Det vil sige frontrør som er mere end 10 cm høje, eller lavere end 90 cm. Køerne er så nødt til, at deles om pladsen til hovederne i midten (figur 10). Sørg for at fylde sandsengene *rigeligt* op med sand.

Figur 10 Der er ikke meget plads, så det er nødvendigt, at låne lidt hos genboen... for at kunne komme ned og op!

Eksempel 4– Forlæng senge i fritliggende enkeltrækker

Her er princippet det samme som i eksempel 3: Fjern alt det jern som sidder i vejen! Fasthold kun brystplanke og nakkerør. Det giver senge, hvor der er plads til "nikket", som køerne har brug for, når de skal ned og op.

Figur 11 Brystbom og nakkerør er nok i en fritliggende enkeltrække.

Hvor meget mere mælk?

De amerikanske forskere vi talte med, Nigel Cook og Ken Nordlund, viste os en række eksempler på stalde, hvor der var lavet flere forbedringer, bl.a. var sengene blevet forlænget og madrasser erstattet med sand. De viste bl.a. en fremgang i ydelsen på 500 kg på et år og en nedgang i tankcelletallet på 100-120.000 på et år.

I forbindelse med en forlængelse af sengebåsene, er det almindeligt, at skifte til sandsenge også.

Kilder:

Cermark, J. 1987. The design of cubicles for British friesian dairy cows with reference to body weight and dimensions, spatial behaviour and upper leg lameness. In: Wierenga, H. K. & D. J Petersen (eds.) Cattle housing systems, lameness and behavior. Martinus Nijhoff Publishers. 119-129 pp.

Munksgaard, L. 2011. Personlig meddelelse. Professor. Institut for Husdyrvidenskab – Adfærd og stressbiologi. Blichers Allé, 8830 Tjele, tlf. 87 15 79 53.

Munksgaard, L. & E. Søndergaard. 2006. Velfærd hos malkekøer og kalve. DJF rapport Husdyrbrug nr. 74. (on line). 191 pp. (Dato for citering: 2.12.13)